CZU: 346.546

Răspunderea juridico-civilă delictuală pentru încheierea și punerea în aplicare a acordurilor anticoncurențiale

Ilie CRECIUN,
magistru în drept, student-doctorand Școala doctorală de științe juridice a Universității de Stat din Moldova

Acordurile anticoncurențiale se califică ca fiind cele mai grave încălcări ale liberei concurențe. Acestea se manifestă printr-un comportament coordonat al întreprinderilor independente, prin care se reduce nivelul de competitivitate, fiind iminente și încălcări ale drepturilor de proprietate intelectuală. Domeniul răspunderii civile delictuale pentru punerea în aplicare a acordurilor anticoncurențiale este încă într-un stadiu incipient în Republica Moldova, însă cu un mare „potențial" de dezvoltare în următorii ani.

În conformitate cu art. 5 alin. (1) din Legea concurenței nr. 183/2012 [1], *„Sunt interzise, fără a fi necesară o decizie prealabilă în acest sens, orice acorduri între întreprinderi sau asociații de întreprinderi, orice decizii ale asociațiilor de întreprinderi și orice practici concertate (denumite în continuare acorduri) care au ca obiect sau efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței pe piața Republicii Moldova sau pe o parte a acesteia".* Astfel, acordurile anticoncurențiale se califică ca fiind cele mai grave încălcări ale liberei concurențe. Acestea se manifestă printr-un comportament coordonat al întreprinderilor independente, prin care se reduce nivelul de competitivitate, fiind iminente și încălcări ale drepturilor de proprietate intelectuală.

Temeiul de drept material al răspunderii delictuale sunt prevederile art. 1998 alin. (1) din Codul Civil, potrivit cărora *„Cel care acționează față de altul în mod ilicit, cu vinovăție este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, şi prejudiciul moral cauzat prin acțiune sau omisiune".* Iar temeiul de drept procesual al răspunderii delictuale sunt prevederile art. 166 alin. (1) din Codul de Procedură Civilă [2], potrivit cărora *„Oricine pretinde un drept împotriva unei alte persoane ori are un interes pentru constatarea existenței sau inexistenței unui drept trebuie să depună în instanța competentă o cerere de chemare în judecată".*

În literatura de specialitate se menționează faptul că răspunderea delictuală constituie un raport de obligații în temeiul căruia o persoană are îndatorirea să repare prejudiciul cauzat altuia prin fapta sa, ori, în cazurile prevăzute de lege, prejudiciul pentru care este răspunzătoare [3, p.7]. Răspunderea delictuală este obligația unei persoane de a repara prejudiciul cauzat altuia printr-o faptă ilicită extracontractuală, sau, după caz, prejudiciul pentru care este chemat prin lege să răspundă [4, p. 145].

Raportat la studiul nostru, considerăm că răspunderea delictuală reprezintă un raport de obligații în temeiul căruia o întreprindere sau mai multe au îndatorirea să repare prejudiciul cauzat prin punerea în aplicare a unui acord anticoncurențial ilegal. Prin urmare, răspunderea delictuală constituie un veritabil mecanism juridic de combatere a acordu-

rilor anticoncurențiale, prin posibilitatea înaintării acțiunii civile față de întreprinderile responsabile, iar acestea, la rândul lor, să repare consecințele păguboase ale acțiunilor concertate care au limitat concurența.

Domeniul răspunderii civile delictuale este unul extrem de vast, însă aria de acoperire a prezentei lucrări este restrânsă la o sub-specie a acestei răspunderi care este încă într-un stadiu incipient, cel puțin atunci când ne referim la Republica Moldova. Această zonă a răspunderii delictuale este însă una cu un mare „potențial" de dezvoltare în următorii ani, drept rezultat al mai multor acțiuni cumulate, cum sunt: 1) creșterea numărului de cazuri de încălcări descoperite și sancționate de autoritatea națională de concurență; 2) conștientizarea de către victimele acordurilor anticoncurențiale a drepturilor care le revin; și 3) existența practicii altor state și a practicii internaționale, care facilitează accesul acestor victime la recuperarea daunelor suferite.

Pentru apariția răspunderii delictuale este necesar un fapt juridic. Acest rol îl îndeplinește temeiul răspunderii delictuale. Temeiul răspunderii delictuale este componența delictului civil. Componența delictului civil constituie o totalitate de elemente esențiale formulate de legiuitor ca necesare şi suficiente pentru angajarea răspunderii delictuale. Componența delictului civil include următoarele elemente (condiții): prejudiciul, fapta ilicită, raportul cauzal dintre faptă şi prejudiciu şi vinovăția. Acestea sunt condițiile generale necesare pentru antrenarea răspunderii delictuale. Lipsa unei condiții, potrivit regulii generale, exclude răspunderea delictuală, cu excepția cazurilor expres prevăzute de lege când răspunderea delictuală se poate angaja şi în lipsa unor condiții [5, p. 1067].

Fapta ilicită

Fapta ilicită este acea faptă care contravine legii, altor acte normative și regulilor de conduită. Este considerată ilicită fapta prin care încălcându-se normele dreptului obiectiv, se cauzează un prejudiciu dreptului subiectiv ce aparține unei persoane sau anumitor interese ale acesteia. Prin urmare, fapta ilicită, încălcând normele dreptului obiectiv, încalcă totodată un drept subiectiv [6, p. 234].

Raportat la studiul nostru, evidențiem că **fapta ilicită** încalcă concomitent normele de drept care interzic încheierea și punerea în aplicare a acordurilor anticoncurențiale sub sancțiunea nulității absolute și drepturile subiective civile ale persoanelor. Fapta ilicită constă în încheierea și punerea în aplicare a unui acord anticoncurențial. Acordurile anticoncurențiale se pot manifesta în 3 forme: acord, decizie a asociației de întreprinderi și practică concertată.

Legea concurenței la art. 5 alin. (1) interzice acele acorduri care au ca obiect sau efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței. Astfel, acordurile anticoncurențiale sunt sancționabile, atât prin obiect, cât și prin efect. Altfel spus, nu contează dacă acordul încheiat este pus în aplicare de părți sau nu este pus în aplicare, a produs sau nu consecințe efective în piață.

Însă, problema care apare pe marginea acestei situații este următoarea: în ce măsură o încălcare a unei prohibiții de concurență, care este sancționată prin obiect, poate sta în același timp și la baza răspunderii civile delictuale?

Considerăm că pentru antrenarea răspunderii delictuale este necesar ca acordul anticoncurențial să producă efecte, în caz contrar nu se poate pune problema tragerii la răspundere delictuală. Un acord anticoncurențial încheiat între părți, dar fără a fi aplicat în practică, este sancționat administrativ. Legea concurenței prevede în acest sens sancționarea pecuniară a întreprinderilor părți la acord. Ne este mai dificil, însă, să pronosticăm în ce mod astfel de acorduri afectează interesele private ale persoanelor terțe.

În situația unui acord anticoncurențial, pus în aplicare de către părți și care generează efecte, în mod indubitabil sunt afectați terții. Drept exemplu poate servi cazul unei înțelegeri care are drept obiect limitarea accesului pe piață a întreprinderilor concurente prin imposibilitatea procurării materiei prime din regiunea în care activează (ex.: toți comercianții de boabe de porumb dintr-o anumită regiune geografică refuză să vândă boabe de porumb unei întreprinderi concrete producătoare de „bastonașe" din acea regiune, aceasta fiind pusă în situația să transporte materia primă de la distanțe mai mari, fapt ce generează costuri mai mari). Astfel, în sensul răspunderii delictuale, suntem în prezența faptei ilicite doar când acordul anticoncurențial este pus în aplicare.

În literatura de specialitate, pe bună dreptate se menționează că încălcările, prin obiect sau prin efect

ale regulilor de concurență pot să constituie fapte civile cauzatoare de prejudicii, desigur, cu condiția ca astfel de prejudicii să existe în mod efectiv și să fie provocate de respectiva încălcare [7, p. 44].

Fapta ilicită se constată de către instanța de judecată în cadrul unui proces civil în procedura contencioasă. Totodată, responsabil de constatarea nerespectării interdicției acordurilor anticoncurențiale este Consiliul Concurenței. În acord cu prevederile art. 41 alin. (1) lit. h) din Legea concurenței, *„Plenul Consiliului Concurenței are următoarele atribuții: h) ia decizii de constatare a încălcării legii, de impunere a măsurilor corective, de aplicare a sancțiunilor, de aplicare a politicii de clemență și alte decizii prevăzute de prezenta lege, în limitele competenței sale, în urma investigațiilor efectuate"*. Astfel, poate constata fapta ilicită de încheiere și punere în aplicare a acordurilor anticoncurențiale și Consiliul Concurenței. Însă Consiliul nu ar putea să tragă consecințele civile faptei ilicite. În acest context sunt relevante prevederile art. 79 alin. (1) din Legea concurenței, potrivit cărora *„Independent de sancțiunile aplicate potrivit prevederilor prezentei legi, dreptul la acțiune al persoanelor fizice și/sau juridice pentru repararea integrală a prejudiciului ce le-a fost cauzat printr-o practică anticoncurențială interzisă de prezenta lege rămâne rezervat"*.

Chiar dacă, de cele mai multe ori, persoanele solicită tragerea la răspundere delictuală ca urmare a constatării faptei ilicite de către autoritatea de concurență, nu este exclus apelul acestora la justiție în lipsa unei decizii a autorității de concurență.

În doctrină, s-a pus problema incidenței deciziei autorității de concurență asupra ilicității faptei. După autoarea Bulmaga [8, p. 138-139], urmează să distingem cazurile când procedura s-a finisat cu acceptarea angajamentelor sau cu aplicarea sancțiunilor.

Astfel, în cazul în care procedura s-a finisat cu acceptarea de angajamente, nu se constată încălcarea regulilor de concurență și partea care consideră că i-a fost cauzat prejudiciu printr-o practică anticoncurențială va avea sarcina, din punct de vedere juridic, să demonstreze ilicitatea faptei în fața instanței de judecată. În cazul în care procedura este finisată cu emiterea deciziei de aplicare a sancțiunilor își are acțiune prezumția *iuris tantum* până în momentul în care decizia autorității de concurență pe care se întemeiază acțiunea a fost menținută, în tot sau în parte, printr-o hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă.

În opinia noastră, decizia autorității de concurență privind constatarea încălcării legislației concurenței reprezintă un suport solid pentru susținerea acțiunii civile în despăgubire în fața instanței de judecată. În ce privește decizia autorității de concurență prin care nu se constată încălcarea legislației concurenței sau decizia de constatare a încălcării este anulată prin hotărâre judecătorească, aceasta nu constituie un impediment de a înainta acțiune civilă în despăgubire. Mai mult decât atât, reclamantul ar putea solicita anumite acte din dosarul cauzei instrumentat de către autoritatea de concurență pentru a obține probe.

Prejudiciul

Prejudiciul poate fi definit ca fiind consecința negativă cu caracter patrimonial sau nepatrimonial a faptei ilicite, apărute ca urmare a lezării drepturilor subiective patrimoniale și nepatrimoniale ale persoanei [6, p. 49]. Prejdiciul suferit de către persoanele terțe poate consta în anumite pierderi bănești legate de condițiile inegale de pe piață față de acesta, de eliminarea de pe o anumită piață sau împiedicarea intrării pe o anumită piață. Prejudiciul poate lua forma unui prejudiciu efectiv sau a unui venit ratat.

După cum este lesne de înțeles și după cum a fost remarcat în doctrină, concurența, ca fenomen economic, produce daune. Sunt și vor fi întotdeauna operatori economici care pierd și chiar care dispar cu totul de pe piață. Dacă fenomenele de creștere, descreștere și dispariție de pe piață au loc din „cauze naturale" – ca urmare a organizării superioare și eficienței crescute a celor care beneficiază, respectiv a celor care pierd, evoluțiile se realizează în cadrul echilibrului normal al sistemului economic iar daunele învinșilor sunt licite. Învingătorul culege roadele succesului său iar învinsul iese din scenă. Fenomenul este firesc și chiar necesar. Dacă însă un operator economic câștigă din încălcarea regulilor jocului, nu a calităților intrinseci și a performanței sale superioare, iar alți operatori economici sau consumatorii suferă în mod corespunzător pierderi, daunele cauzate trebuie plătite celor afectați, astfel încât părțile să fie repuse în situația anterioră [7, p. 6].

Subscriem acestei mențiuni, or în competiția dintre întreprinderi, de fiecare dată sunt succese și insuccese. Rolul autorităților statului în cadrul tragerii la răspundere delictuală este de a stabili dacă insuccesele unei întreprinderi se datorează faptelor ilicite ale altor întreprinderi sau se datorează faptului că activitatea acesteia nu mai face față nivelului de competitivitate pe piață.

Un aspect important care merită a fi elucidat este cel legat de faptul dacă prejudiciul cauzat de acordurile anticoncurențiale poate avea un caracter nepatrimonial și privește existența sau nu a posibilității de acordare de daune morale în urma comiterii unor fapte contrare regulilor de concurență.

În conformitate cu art. 19 alin. (3) din Codul Civil, *„Se consideră prejudiciu nepatrimonial (prejudiciu moral) suferințele fizice și psihice, precum și diminuarea calității vieții. În cazul vătămării sănătății, prejudiciul nepatrimonial cuprinde, de asemenea, pierderea sau diminuarea unei capacități a corpului uman (prejudiciu biologic)"*. Potrivit art. 2036 alin. (1) din Codul Civil, *„În cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum şi în alte cazuri prevăzute de lege, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin plata de despăgubiri"*.

În situația specifică a unei întreprinderi, în sensul legislației concurenței, imaginea și reputația profesională, dar și orice alte elemente, au o valoare patrimonială prin asocierea care este realizată de clienți între reputația unei întreprinderi și încrederea în produsele acesteia. De aceea, considerăm că despăgubiri pentru fapte cum este punerea în aplicare a unui acord anticoncurențial trebuie să conducă la acordarea de daune materiale, nu morale.

Referitor la consumatorii finali persoane fizice, aceștia sunt susceptibili de daune morale urmare a acordurilor anticoncurențiale. Cel mai relevant exemplu este diminuarea calității vieții sub aspect economic determinat de limitarea concurenței. Concurența liberă este o stare a pieței care generează profit pentru consumatorii finali prin prețuri accesibile, o gamă largă de produse, inovații ș.a., iar un acord anticoncurențial este în putere să suprime toate sau unele din aceste elemente profitabile ale concurenței libere.

În doctrină [9, p. 199] se menționează faptul că pentru a se putea repara prejudiciul cauzat victimei acesta trebuie să îndeplinească următoarele condiții: să fie cert, să nu fi fost reparat încă, să fie direct, să fie personal și să rezulte din încălcarea sau atingerea unui interes legitim.

O noutate a Codului Civil [10], după modernizare, o reprezintă reglementarea de la art. 19 alin. (4), potrivit căreia pierderea de șanse, de asemenea, constituie un prejudiciu și poate fi reparată. Acest articol prevede faptul că *„Pierderea șansei se repară doar dacă ea constă în dispariția actuală și certă a unei eventualități favorabile. Mărimea acestui prejudiciu corespunde șansei pierdute și nu poate fi egală cu avantajul care ar fi rezultat din șansă dacă ea se materializa"*. Pierderea șansei, prin prisma studiului nostru, reprezintă acel prejudiciu determinat de eliminarea probabilității producerii unui eveniment favorabil pentru victimă.

În literatură se specifică faptul că victima va trebui să demonstreze faptul că a fost ratată o șansă reală și serioasă, fiind aproape o certitudine că obiectivele propuse s-ar fi îndeplinit dacă nu ar fi intervenit evenimentul care a condus la ratarea șansei [11].

Cazurile cele mai dese soldate cu un astfel de prejudiciu îl constituie licitațiile trucate, unde înțelegerea dintre unii participanți substituie concursul real. Câștigarea licitației de către un participant la acordul anticoncurențial (care a participat cu o ofertă trucată) ne permite să concluzionăm că fiecare dintre participanții la licitație, dar care nu sunt parte a acordului anticoncurențial, au pierdut o posibilitate de reușită. Într-o cauză referitoare la aspecte similare, CtEDO menționa că *„în mod cert Curtea nu poate prevedea ce s-ar fi întâmplat dacă procedura ar fi fost echitabilă, dar apreciază că este rezonabil să se considere că reclamantul a pierdut o şansă reală"* [12].

O dificultate deosebită cu care se confruntă instanțele și părțile la acțiunile în despăgubire o constituie cuantificarea prejudiciului suferit. Potrivit Comisiei Europene [13], cuantificarea se bazează pe compararea poziției efective a reclamantului cu cea în care s-ar fi regăsit în cazul în care încălcarea nu ar fi avut loc. În orice evaluare ipotetică a modului în care ar fi evoluat condițiile de piață și interacțiunile dintre participanții pe piață în absența încălcării,

apar adesea probleme complexe și specifice de natură economică și care țin de legislația în materie de concurență. Instanțele și părțile se confruntă tot mai mult cu aceste probleme și cu analiza metodelor și tehnicilor disponibile pentru a le soluționa. Din aceste considerente Comisia Europeană a adoptat un Ghid practic privind cuantificarea prejudiciului în acțiunile în despăgubire întemeiate pe încălcări ale articolului 101 sau 102 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene [14].

Potrivit pct. 21 din Ghidul practic, se pot distinge două categorii principale de efecte negative:

încălcări ce pot avea ca rezultat majorarea prețurilor pe care clienții direcți ai autorilor încălcării le plătesc. Printre încălcările care au astfel de efecte se numără acordurile anticoncurențiale care vizează fixarea prețurilor, împărțirea pieței sau limitarea producției prin intermediul cartelurilor;

încălcări ce pot avea ca rezultat excluderea concurenților de pe o piață sau de reducere a cotei de piață a acestora. Exemple tipice sunt acordurile verticale de exclusivitate între furnizori și distribuitori, care încalcă dreptul concurenței.

Ghidul practic prenotat prezintă o serie de metode și tehnici elaborate în economie și în practica juridică pentru a stabili un scenariu de referință adecvat și pentru a estima valoarea variabilelor relevante (de exemplu, prețul sau volumul vânzărilor). În acest sens, sunt descrise următoarele metode și tehnici: comparația în timp; comparația cu date de pe alte piețe geografice și a produsului; combinarea comparațiilor în timp și între piețe; analiza de regresie; metode bazate pe modele de simulare; metoda bazată pe costuri și metoda bazată pe rezultatele financiare etc. În orice caz ar trebui subliniat faptul că este posibilă doar estimarea și nu determinarea cu certitudine și precizie a felului în care s-ar fi derulat scenariul în care se presupune că încălcarea nu a avut loc. După cum a fost remarcat în literatura de specialiate [15], principiul de bază al evaluării oricăror daune este că acesta se bazează pe anumite presupuneri/scenarii și formule de calcul care aduc estimarea mai aproape de adevăr, dar va fi întotdeauna dificil de spus că se identifică cu adevărul.

Legătura cauzală

Legătura cauzală determină raportul cauză-efect dintre acordul anticoncurențial și prejudiciul suportat de persoana terță. Urmare a stabilirii acestei legături, urmează să se repare doar acel prejudiciu care exprimă consecința directă a practicii anticoncurențiale.

Există o legătură de cauzalitate între fapta ilicită a subiectului de drept și prejudiciul rezultat dacă: a) primul îl precede pe al doilea în timp; și b) primul îl generează pe al doilea [16, p. 452].

Legătura de cauzalitate trebuie să constea într-o succesiune logică de evenimente care trebuie urmărită din aproape în aproape pentru a elimina pe cât posibil erorile. În acest sens, legătura cauzală trebuie să existe între punerea în practică a unui acord anticoncurențial și efectele de limitare a liberei concurențe: creșterea prețurilor, excluderea concurenților etc.

Vinovăția

În conformitate cu prevederile art. 20 alin. (1) din Codul Civil, *„Dacă prin lege nu se prevede altfel, persoana răspunde numai pentru prejudiciul cauzat prin fapta sa săvârșită cu vinovăție sub forma intenției sau imprudenței”*. În acest sens, se stipulează că fapta este săvârșită cu intenție dacă persoana care a săvârșit-o își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, a prevăzut urmările ei prejudiciabile, le-a dorit sau a admis, în mod conștient, survenirea acestor urmări. Fapta este săvârșită din imprudență (din culpă) dacă persoana care a săvârșit-o fie își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, a prevăzut urmările ei prejudiciabile, dar a considerat în mod ușuratic că ele pot fi evitate, fie nu își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, nu a prevăzut posibilitatea survenirii urmărilor ei prejudiciabile, deși trebuia și putea să le prevadă. Fapta este săvârșită din culpă gravă dacă persoana a săvârșit-o cu o profundă lipsă de prudență de care, în împrejurările cazului, era evident că trebuia să dea dovadă.

Reglementările respective se conțin în Codul Civil începând cu data de 01.03.2019, odată cu modernizarea acestuia, anterior nefiind relevată clar definiția vinovăției și nici formele acesteia. Odată cu modernizarea Codului Civil, asistăm la preluarea conceptului de „vinovăție” din dreptul penal, care este mai categoric la definirea noțiunii de vinovăție. Astfel, s-a pus capăt neclarităților privind definirea vinovăției și formele de manifestare a acesteia în dreptul civil. În acest sens este relevantă opinia ex-

pusă în literatura de specialitate [17, p. 122], potrivit căreia vinovăția este definită drept atitudinea psihică pe care autorul a avut-o la momentul săvârșirii faptei ilicite sau la momentul imediat anterior săvârșirii acesteia față de faptă și urmările acesteia.

Raportat la studiul nostru, se impune concretizarea faptului că pot fi implicate în acorduri anticoncurențiale doar întreprinderile care pot fi atât persoane fizice, cât și juridice. La evaluarea vinovăției persoanei juridice, analiza va fi concentrată pe comportamentul persoanelor fizice care reprezintă persoana juridică la încheierea acordurilor anticoncurențiale.

Totuși, pentru angajarea răspunderii delictuale, forma și gravitatea vinovăției autorului prejudiciului nu au importanță, fiind incident principiul reparării integrale a prejudiciului. În acest caz, majoritatea doctrinei juridice [18, p.194-197] susține, bazându-se pe existența unui interes major de a asigura compensarea victimelor comportamentelor anticoncurențiale, că ar fi vorba de o răspundere obiectivă (denumită și răspundere „strictă").

Primul argument în sensul că existența sau nu a unei forme de vinovăție nu ar trebui să fie relevantă este că răspunderea civilă delictuală are ca obiectiv principal compensarea victimelor pentru daunele suferite, astfel încât elementul subiectiv sub imperiul căreia fapta a fost produsă nu ar avea relevanță [18, p. 194-195].

Al doilea argument este edificat în cauza Manfredi [19], potrivit căreia CJUE consideră că elementele necesare a fi întrunite pentru repararea prejudiciului sunt: să existe o legătură de cauzalitate între prejudiciu și o înțelegere sau o practică interzisă de articolul 81 din Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene, iar la vinovăție nu se face nici o referire. Concluzia respectivă rezultă din pct. 61 al Hotărârii, potrivit căruia *„Rezultă că orice individ poate cere să fie compensat pentru paguba suferită atunci când există o legătură de cauzalitate dintre această pagubă și un acord sau o practică concertată interzise de art.81 CE"*.

În ceea ce ne privește, nu agreăm excluderea totală a condiției existenței vinovăției pentru tragerea la răspundere delictuală ca urmare a încheierii acordurilor anticoncurențiale. Optăm pentru examinarea acestei condiții în fiecare caz aparte, însă fiindu-i atribuită o valoare proporțională încălcării. Or, asupra acțiunilor de încheiere a unui acord anticoncurențial și de punere în aplicare a acestuia planează o prezumție de vinovăție. Odată ce se constată încheierea unui acord anticoncurențial și producerea efectelor respective, înclinăm a crede că este răsturnată sarcina probațiunii, astfel încât pârâtul să dovedească lipsa vinovăției.

Efectele răspunderii

Tragerea la răspundere civilă delictuală în calitate de mecanism de combatere a acordurilor anticoncurențiale și protecție a concurenței își edifică rolul prin efectele acesteia, cel mai important fiind repararea prejudiciului cauzat.

Eficacitatea deplină a normelor juridice în materie de concurență ar fi pusă în pericol în cazul în care persoanele afectate nu ar avea dreptul să solicite despăgubiri pentru prejudiciile care le-au fost aduse prin încălcarea normelor concurențiale. Oricine poate solicita despăgubiri pentru prejudiciile suferite atunci când există o relație de cauzalitate între prejudiciul suferit și o înțelegere sau o practică interzisă în temeiul normelor de concurență. Prin acordarea de despăgubiri pentru prejudiciul suferit, părțile sunt aduse în situația în care s-ar fi aflat dacă nu ar fi fost încălcată Legea concurenței. Prin urmare, părților prejudiciate de o încălcare a unor norme concurențiale ar trebui să le fie restituită valoarea reală întreagă a pierderilor suferite: dreptul la despăgubire integrală acoperă pierderea efectivă (*damnum emergens*), despăgubirea pentru pierderea profitului (*lucrum cessans*) suferită ca urmare a încălcării, precum și perceperea dobânzilor din momentul în care s-a produs prejudiciul.

Răspunderea civilă delictuală, spre deosebire de răspunderea penală, are ca centru de greutate principiul restituirii – repararea consecințelor patrimoniale, și nu principiul retribuției, specific dreptului penal, care urmărește persoana făptuitorului [20, p. 465].

Situația reală cu cererile private de desbăgubire este dificil de urmărit, deoarece majoritatea acestora sunt soluționate în afara proceselor administrative sau penale, iar statisticile oficiale nu se efectuează. Cu toate acestea, conform estimărilor minime, în cadrul procedurii de recuperare privată solicitanții din întreaga lume au primit cel puțin 19,7 miliarde de dolari SUA [21], dintre care 4 întreprinderi – urmare a cazului „Vitaminele" [22].

În Republica Moldova nu sunt cunoscute cazuri de tragere la răspundere civilă pentru prejudicierea intereselor terților prin efectele acordurilor anticoncurențiale. Așa cum am menționat mai sus, acest domeniu este unul cu potențial pentru Republica Moldova, iar un aport benefic l-ar putea avea autoritatea de concurență, care, odată cu publicarea Deciziilor privind constatarea și sancționarea acordurilor anticoncurențiale, ar anunța publicul despre posibilitatea înaintării acțiunilor private în despăgubire. Deciziile autorității de concurență, pentru început, ar constitui un imbold puternic pentru pornirea proceselor civile și, totodată, ar avea o importanță probatorie puternică.

Acest mecanism de combatere a acordurilor anticoncurențiale și protecție a concurenței se află la îndemâna persoanelor fizice și juridice (non-guvernamentale). Autoritățile statului trebuie să depună eforturi pentru asigurarea viabilității acestui mecanism prin informare, consultare, promovare, or doar așa va putea fi asigurată o concurență liberă în cadrul economiei de piață a Republicii Moldova.

Concluzie

Mecanismul răspunderii civile delictuale pentru punerea în aplicare a acordurilor anticoncurențiale constituie o garanție în beneficiul antreprenorilor și consumatorilor. Punerea în practică a acordurilor anticoncurențiale poartă consecințe grave asupra pieței, fapt care implică mecanisme de despăgubire integrală a pierderilor efective, a pierderilor profitului, precum și perceperea dobânzilor. Cu toate acestea, persoanele considerate lezate în drepturile lor urmează de sinestătător să înainteze o acțiune civilă și să prezinte probe consistente ale existenței delictului civil, prejudiciului, vinovăției și a legăturii cauzale dintre acestea.

REFERINȚE

1. Legea concurenței nr. 183/2012. În: Monitorul Oficial nr. 193-197 din 14.09.2012.

2. Codul de Procedură Civilă nr. 225 din 30.05.2003. Republicat în Monitorul Oficial nr. 130-134 din 21.06.2013.

3. ELIESCU, M., *Răspunderea civilă delictuală*. București: Editura Academiei, 1972.

4. DRAGOMIR, M., *Noțiuni privind delimitarea dintre răspunderea civilă delictuală și răspunderea civilă contractuală* // Analele ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al Republicii Moldova, Ştiinţe socioumane, ediția a X-a, 2010.

5. BURUIANĂ, M. et al., *Comentariul Codului Civil al Republicii Moldova*. Volumul II. Chișinău: Arc, 2005.

6. BLOȘENCO, A., *Răspunderea civilă delictuală*. Chișinău: Arc, 2002.

7. MIRCEA, V., *Răspunderea civilă delictuală în materia concurenței* / Forma abreviată a Tezei de doctorat, Universitatea din București, 2013.

8. BULMAGA, O., *Măsurile organizatorico-juridice în privința entităților ce desfășoară practici anticoncurențiale* / Teză de doctor în drept. Chișinău, 2014.

9. CIOCHINĂ-BARBU, I., *O nouă viziune asupra prejudiciului ca element al răspunderii civile delictuale* // Acta Universitatis George Bacovia. Juridica, Volume 2, Issue 1/2013.

10. Codul Civil nr. 1107/2002. În: Monitorul Oficial nr. 66-75 din 01.03.2019.

11. OGLINDĂ, B., SÎRBU, E., *Prejudiciul rezultat din pierderea unei șanse*. Disponibil: https://www.juridice.ro/466078/prejudiciul-rezultat-din-pierderea-unei-sanse.html (accesat la 04.03.2019).

12. Hotărârea CtEDO din 27.06.2000 (pct. 82), Cauza Constantinescu contra România. Disponibil: http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/28700 (accesat la 04.03.2019).

13. Comunicarea Comisiei privind cuantificarea prejudiciilor în acțiunile în despăgubire întemeiate pe încălcarea articolului 101 sau 102 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, pct. 3 // Jurnalul Oficial al UE nr. C167 din 13.06.2013. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?qid=1551723201383&uri=CELEX:52013XC0613(04) (accesat la 08.03.2019).

14. Ghid practic privind cuantificarea prejudiciului în acțiunile în despăgubire întemeiate pe încălcări ale articolului 101 sau 102 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene. Disponibil: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actions_damages/quantification_guide_ro.pdf (accesat la 10.03.2019).

15. DE CONINCK, Raphaël, E*stimating Private Antitrust Damages* // Concurrences, Law & Economics, nr. 1-2010. Disponibil: http://www.crai.com/sites/default/files/publications/estimating-private-antitrust-damages.pdf (accesat la 10.03.2019).

16. САДИКОВА, О. Н. et al., *Гражданское право: Учебник.* Том II. Москва: ИНФРА-М, 2006.

17. ROMOȘAN, I-D., *Vinovăția în dreptul civil român.* București: All Beck, 1999.

18. ASSIMAKIS, P. Komninos, *EC private Antitrust Enforcement. Descentralised application of EC Competition Law by National Courts.* Oxford: Hart Publishing, 2008.

19. Hotărârea CJUE din 13.07.2006 în cauzele conexate C-295/04 şi C-298/04, Vincenzo Manfredi şi alții contra Lloyd Adriatico Assicurazioni SpA şi alții. Disponibil: http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/rezumate-cjue/62004J0295.pdf. (accesat la 10.03.2019).

20. HAMANGIU, C., ROSETTI-BĂLĂNESCU, I., BĂICOIANU, A., *Tratat de Drept Civil Român. Vol. II.* București: All Beck, 1997.

21. МОСКАЛЕНКО, А., *Методы противодействия антиконкурентным соглашениям.* Disponibil: https://www.zakon.kz/4848529-metody-protivodejjstvija.html#_ftnref5 (accesat la 08.10.2017).

22. Decizia Comisiei Europene din 21.11.2001 în Cazul COMP/E-1/37.512 – Vitaminele. Disponibil: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32003D0002 (accesat la 08.10.2017).

REZUMAT

Răspunderea juridico-civilă delictuală pentru încheierea și punerea în aplicare a acordurilor anticoncurențiale. Acordurile anticoncurențiale se califică ca fiind cele mai grave încălcări ale liberei concurențe. Unul dintre mecanismele juridice de combatere a acestora este tragerea întreprinderilor la răspundere civilă delictuală. Studiul vine să impulsioneze recurgerea la acest mecanism, prin relevarea celor mai importante aspecte.

Cuvinte-cheie: *acord anticoncurențial, delict, acțiune civilă, proprietate intelectuală, despăgubire.*

ABSTRACT

Delictual Civil Liability for the Conclusion and Implementation of Anticompetitive Agreements. Anticompetitive agreements qualify as the most serious violations of free competition. One of the legal mechanisms to combat them is to bring companies to delictual civil liability. The study aims to impel recourse to this mechanism by highlighting the most important aspects.

Keywords: *anticompetitive agreement, delict, civil action, intellectual property, compensation.*